

23 . Ardeu | Comuna: Balșa | Județ: Hunedoara | Punct: Cetățuie (Cetățeaua) | Anul: 2003

Anul: 2003

Cod RAN: 87870.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène

Tipuri sit: locuire

Categori sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Ștefan Andrei, Cristina Bodó, Mihai Cristian Căstăian, Iosif Vasile Ferencz, Cristian Ioan Popa, Roxana Elena Stăncescu

Instituții: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia - Baza de Cercetări cu Utilizatori Multipli, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva

Rezumat

Dat fiind refuzul accesului pe Dealul „Cetățuie”, atenția s-a îndreptat asupra a două terenuri particulare, aflate la S de „Cetățuie”, la baza acestuia. Periegeze efectuate în acest areal, de către muzeul din Deva, au relevat existența unor fragmente ceramice. Ca atare, cercetările s-au desfășurat în perioada: 19 iulie – 19 august și au vizat sondarea așezării. Prezența descoperirilor din diferite epoci indică o locuire de amploare, un aspect deosebit este prezența stratului de cultură aparținând perioadei timpurii a epocii bronzului.

Raport

Situl precum și cadrul geografic în care se încadrează a fost descris cu un alt prilej¹ astfel că nu mai insistăm asupra acestor amănunte. De asemenea, istoricul cercetărilor a fost trecut în revistă². Pentru timpul scurs de la apariția precedentului raport publicat, semnalăm apariția unei note arheologice³ și o lucrare de sinteză⁴, care urmează să apară în anuarul muzeului din Brăila. Ceea ce trebuie totuși semnalat cu fiecare prilej, este faptul că situl este grav afectat prin exploatarea pietrei de calcar de către Direcția Județeană a Drumurilor R. A. Această situație se datorează în principal indiferenței proprietarului celei mai mari părți a terenului pe care este amplasat situl, anume Primăria comunei Balșa.

Dat fiind refuzul accesului pe Dealul "Cetățuie", ne-am îndreptat atenția asupra a două terenuri particulare, aflate la S de "Cetățuie", la baza acestuia. Periegeze efectuate în acest areal, de către muzeul din Deva, au relevat existența unor fragmente ceramice. Ca atare, cercetările s-au desfășurat în perioada: 19 iulie – 19 august și au vizat sondarea așezării.

Astfel, pe terenul domnului Părau Petru, în locul numit de localnici "După Prag" au fost trasate trei sondaje, numerotate de noi: S 01, S 02, S 03, cu dimensiunile de 2 x 2 m, fiecare. Sub solul vegetal, de culoare brună, am dat de un pământ de culoare galbenă, foarte greu de săpat, în care ne-am adâncit 0,30 m. Lipsa materialelor arheologice, ne-a determinat să încheiem cercetările în acest loc.

Mai spre V, pe terenul cetățeanului Andrei Dumitru, din Ardeu, în locul numit "Gura Cheilor", am trasat două secțiuni. S 1, cu dimensiunile de 2 x 10 m, a fost orientată pe direcția N - S, fiind trasată perpendicular pe cursul văii Ardeului.

Descrierea stratigrafiei:

Sub stratul vegetal, având culoare brun închis, cu grosimi ce variază între 0,10 și 0,15 m, se regăsește același pământ de culoare galbenă, tare și din acest motiv, greu de săpat. Grosimea acestui strat este cuprinsă

între 0,15 și 0,30 m. Sporadic, în momentul săpării au fost surprinse și fragmente ceramice de mici dimensiuni, atipice. În colțul nord-vestic a secțiunii, la baza acestui strat, a fost surprinsă o aglomerare de pietre, de mici dimensiuni, pe care se regăseau fragmente ceramice aparținând primei epoci a fierului, anume culturii Gava (Ha B).

Îi urmează un strat de culoare neagră, cu materiale aparținând epocii dacice clasice (sec. I a. Chr – I p. Chr), cu grosimi care variază între 0,40 - 0,50 m. În acest nivel a fost săpată o locuință adâncită și o groapă. Pereții dărâmați ai locuinței acopereau urmele locuinței. Acest strat se caracterizează prin prezența a numeroase bucăți de piatră locală, de calcar, și prin multe bucăți de gresie.

Următorul nivel de locuire aparține tot civilizației dacice și este reprezentat printr-un strat de culoare cenușie, cu grosimea de cca 0,40 m. Materialele prezente în acest strat arheologic sunt cu preponderență lucrate cu mâna, aspectul lor fiind evident mai arhaic în comparație cu piesele descoperite în nivelul descris anterior. În acest nivel nu au fost descoperite complexe.

Un nivel subțire de cultură, cu grosimea constantă de 0,10 m, de culoare galbenă, aparținând bronzului timpuriu, a fost surprins în primii 5 m ai secțiunii, începând dinspre N. Deși sărac în materiale și fără complexe de locuit, nivelul conține fragmente ceramice interesante pentru reconstituirea evoluției bronzului timpuriu din zonă, pentru care ne rezumăm, dat fiind caracterul preliminar al cercetărilor, să le precizăm analogiile în grupele Livezile și Copăceni.

Ultimul nivel de depuneri arheologice, de culoare neagră, constituit peste sterilul galben, aparține culturii Coțofeni. Grosimea sa maximă atinge 0,40 m, fiind bine surprins spre capătul de nord al secțiunii, pentru ca, începând cu M 5, spre S, acesta să dispară treptat. Materialul din strat este format din ceramică fragmentară și o fusaiolă, aparținând fazei Coțofeni III.

Groapa 1

În capătul de N al secțiunii a fost surprinsă o groapă, ce se adâncea de la -1,70 m până la -2,10 m. Conținutul era format din numeroase bucăți de lemn ars și ceramică fragmentară, ornamentată îndeosebi prin tehnica împunsăturilor succesive, ori prin aplicații gen "boabe de linte". Fragmentele aparțin unor vase de uz comun, amfore și cești globulare.

Locuința 1

Peste groapa Coțofeni a fost surprinsă o amenajare din pietre de calcar, ce suprapunea, parțial, jumătatea vestică a acestui complex. Amenajarea, cercetată parțial, constituie podina unei locuințe de suprafață, din cuprinsul căreia au fost recoltate fragmente ceramice cu ornamentație specifică fazei Coțofeni III, între care remarcăm, cu titlu de excepție, un fragment decorat cu șnurul. Tot de aici provin o așchie de silex local și o alta de cuarțit. Solul nederanjat de activitatea omului este reprezentat de un pământ lutos, de culoare galbenă. Mai trebuie menționat că fără a forma un nivel distinct de locuire, îndeosebi în stratul de cultură dacic, au apărut, sporadic, în poziție secundară, fragmente ceramice de tip Wietenberg III.

S 2, cu dimensiunile de 2 x 6 m, a fost orientată pe direcția E - V.

Descrierea stratigrafiei:

Sub solul vegetal, având aceeași culoare ca și în cazul secțiunii precedente se regăsește același strat de culoare galbenă, cu grosimi cuprinse între 0,30 și 0,40 m, care conține puține materiale arheologice.

Urmează stratul de culoare neagră, cu numeroase pietre și cu materiale datând din epoca dacică clasică, avea grosimea de 0,20 - 0,30 m. În acest nivel a fost cercetată o locuință de suprafață. Din inventarul ei, în afara ceramicii, trebuie menționată o unealtă confecționată din fier, folosită, probabil, la răzuitul pieilor.

Și în această secțiune a fost săpat cel de al doilea nivel aparținând celei de a doua epoci a fierului, fiind reprezentat de un strat de culoare cenușiu închis, cu multă piatră, având grosimea de cca. 1 m. Materialele, cu preponderență ceramică au un aspect mai arhaic, în comparație cu acelea surprinse în nivelul anterior. Situația este similară cu aceea din S b1.

În acest nivel a fost cercetată o locuință, cu vatră, din inventarul căreia menționăm o unealtă din fier de felul celei descrise anterior, un inel din bronz și o monedă din argint, de tip Rădulești – Hunedoara.

Sub stratul de cultură dacic, începând cu $-1,60$ m a fost surprinsă o depunere consistentă din epoca bronzului care însă, din motive obiective, a putut fi cercetată doar până la adâncimea de $1,95-2$ m, nivel pe care săpătura din acest an s-a oprit.

Locuința 1

În capătul vestic, între M 4-6, la adâncimea de $1,40-1,60$ m se concentra o aglomerare de piatră locală, gresie și ceramică, ce ar putea fi interpretată ca reprezentând resturile unei locuințe (?) de suprafață.

Sub această amenajare, pe toată întinderea secțiunii, între $-1,70 -1,90/2$ m s-a putut degaja o altă amenajare, compactă, formată din bolovani de râu și piatră de calcar. Materialul ceramic recuperat, nu foarte numeros, aparține bronzului mijlociu, în cadrul căruia elementele tipice aparțin culturii Wietenberg, o mică sondă în capătul de E, ce s-a adâncit până la $-2,30$ m în această amenajare a dus la descoperirea aceluiași tip de materiale care, la acest nivel, se aflau în partea superioară a pânzei freatice a văii Ardeului. În acest moment al cercetărilor este greu de definit exact destinația amenajării, ca și dimensiunile sale, neputând ști dacă avem în față un complex sau, mai probabil, doar o amenajare a terasei.

În poziție secundară, la adâncimi variabile s-au descoperit și materiale specifice finalului fazei Coțofeni II și fazei Coțofeni III.

La cca. 20 m NE de S 1, pe buza terasei a doua a Văii Ardeului, se găsea o ridicătură de pământ. Aceasta a fost sondată printr-o suprafață numerotată de noi S 04.

Descrierea stratigrafiei:

Sub stratul vegetal, care măsoară în acest loc între $0,05$ și $0,30$ m se regăsește stratul de culoare galbenă prezent peste tot în acest loc, care conține materiale amestecate, aparținând mai multor epoci (epoca dacică, eneolitic), între care se remarcă fragmentul unui vas globular, de mari dimensiuni, decorat cu frize realizate din triunghiuri hașurate și boabe de linte, în manieră Coțofeni III târziu. Acesta suprapune un mamelon de stâncă de calcar. La baza stâncii, în colțul sud-estic, în epoca dacică, a fost amenajată o locuință dacică.

În toate suprafețele cercetate în anul 2003, la Ardeu, a fost surprins un strat de pământ galben, care în unele cazuri conținea materiale arheologice. Dacă în cazul sondajelor S 01, S 02, S 03, am considerat că ele reprezintă solul nederanjat de activitate umană, apariția sa pe toată suprafața solului, la poalele dealului "Cetățuie", ne determină să credem că avem de a face cu o aluviune, care a acoperit întregul areal. Plasarea sa în timp este dificil de realizat în acest moment, însă acest eveniment s-a petrecut, fără nici o îndoială, după ce locuirea dacică, în așezarea de la Ardeu a încetat să mai ființeze.

Din acest motiv, credem că în viitor se impune o nouă sondare a terenului aflat în proprietatea domnului Părău.

O altă observație, care trebuie făcută se referă la descoperirile dacice. Cele două niveluri de locuire, precum și grosimea stratului de cultură indică amploarea locuirii de aici. Cele două niveluri surprinse, confirmă situația surprinsă în campania din anul 20015. De asemenea, materialul ceramic și nu în ultimul rând moneda de tip Rădulești – Hunedoara, pledează pentru debutul locuirii dacice la Ardeu, în a doua jumătate a secolului al II-lea a. Chr., sau la începutul secolului următor. Cel de al doilea nivel corespunzător epocii dacice, poate fi datat mai larg, în a doua jumătate a sec. I a. Chr. și pe toată durata primului secol al erei creștine.

Descoperirile aparținând diferitelor epoci reprezentate la Ardeu, au fost mai sărace în campania din acest an. Cu toate acestea, prezența lor indică, de asemenea, o locuire de amploare, care susține din plin continuarea cercetărilor. Ineditul îl constituie prezența stratului de cultură aparținând perioadei timpurii a epocii bronzului.

Și în această campanie de cercetări arheologice au participat numeroși studenți ai Univ. Alba Iulia și absolvenți ai acesteia. Cu toții și-au adus o contribuție importantă la buna desfășurare a șantierului. Le mulțumim tuturor.

Informații suplimentare online

[Raportul 2165 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
